

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 21 (1536) 26 ТРАЎНЯ 2021 г.

Зварот ТБМ да бацькоў

Паважаныя бацькі!

Неўзабаве Ваша дзіця пойдзе ў дзіцячы садок ці ў першы клас школы. І Вы зараз вырашаеце: у якую ўстанову адкукацыі яго аддаць - у суседнюю або якую-небудзь спецыялізаваную з паглыбленым вучэнем замежных моў; з мастацкім ці іншым ухілам, каб забяспечыць пэўную будучыню Вашаму дзіцяці.

Мы заклікаем Вас у заяве аб прыёме дзіцяці ў садок ці школу абавязкова ўказаць беларускую мову ў якасці мовы навучання.

Гэта шлях да лепшай будучыні Беларусі.

21.05.2021 г.

Сакратарыят ТБМ.

Зварот ТБМ да абітурыентаў 2021 г.

Шаноўныя выпускнікі школ і абітурыенты!

Надыходзіць час важнага выпрабавання вашай сталасці - цэнтралізаванае тэставанне. З гэтай нагоды "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" зшыра зычыць вам поспехаў на ўсіх іспытках.

Асабліва жадаем прадэмманстраваць выдатныя веды тым, хто абраў экзамен па беларускай мове. Бо сам выбар гэтага предмета заўсёды сведчыў пра грамадзянскую сталасць асобы і сапраўдны патрыётызм. А менавіта сапраўдныя патрыёты вызначаюць развіццё краіны ў ХХІ стагоддзі.

Будзем з роднай мовай назаўжды!

21.05.2021 г.

Сакратарыят ТБМ.

Да ведама чытачоў і карэспандэнтаў "Нашага слова"

У сувязі з падзеямі, якія разгарнуліся апошнім часам вакол партала *TUT.by* ў многіх чытачоў і карэспандэнтаў "Нашага слова" ўзніклі пытанні да працы паштовай скрынкі *naszaslowa@tut.by*. Даводжу да відзіцца, што пошта *tut.by* ёсць фрагмент пошты *Янэкс* і на сёння скрынка *naszaslowa@tut.by* працуе ў штатным рэжыме, але на ўсякі выпадак мы актыўнікаў скрынку *kajety@list.ru*. Можна карыстацца. Скрынка пастаўлена ў рэжым рэгулярнага, што дзіннага прагляду. Пішыце, калі ласка.

Рэд.

ЛІДА РАЗВІТАЛАСЯ З ГЕРОЯМІ

21 траўня 2021 г. у Лідскай 116-й штурмавой авіацыйнай базе адбылася развіццяльная цырымонія з трагічна загінулымі пад Баранавічамі лётчыкамі гвардый маёрам Андрэем Нічыпорчыкам і гвардый лейтэнантам Мікітам Куканенкам.

Нагадаем, што падчас планавых палётаў на борце самалёта Як-130, якім кіраваў экипаж, узнікла тэхнічная няспраўнасць. Імкніла губляючы вішынню, пілоты здолелі накіраваць паветраны карабель на невялікую пустую пляцоўку, размешчаную ў жылой зоне населенага пункта. Ратуючы горад ад магчымых разбурэнняў, абодва лётчыкі загінулі.

*І трэба сказы бы,
не ўдаўся палёт,
Ды рухнё на горад
пусты самалёт*

"Па першых папярэдніх выніках расшыфроўкі ўжо пэўна маугу сказаць: аварыйная сітуацыя адбылася з самалётам Як-130 у гарызантальнім палёце над аэрадромам Баранавічы. Экипаж пасля ўзнікнення аварыйной сітуацыі даклаў кіраўніку палётаў пра адмову сістэмы кіравання, што пацвярджаецца матэрыяламі аб'ектыўнага кантроверлю чорных скрыні. У дадзенай сітуацыі, паводле патрабавання кіраўніцтва па лётнай эксплуатацыі самалёта Як-130, экипаж абавязаны быў катапультаўвацца. На што кіраўнік палётаў не меней дзесяці разоў у эфір падаў каманду: "Катапультуйся! Скачы!" Тым часам самалёт пачаў зусім хаатычны рух, тра-

екторыя палёту зрушылася налева. Экипаж не пакінуў самалёт, а працягваў змагацца. Ім удалося перайсці на рэзервовую сістэму кіравання. Але гэта дазволіла стабілізаць толькі кірунак палёту, не вішынню. Яна працягвала падаць", - распавёў падрабязнасці камандуючы ВПС і СПА Ігар Голуб. - Нажаль, ужо перад гарантаваным падзеннем у гэтую кропку экипажу не хапіла вышыні для таго, каб бяспечна пакінуць самалёт. Па дадзеных бартавых самапісцаў мы бачым, што экипаж кіраваў, уздзеянічаў на ручку кіравання самалётам і на педалі, якія змяняюць кірунак палёту, да моманту дотыку да зямлі".

Ад сябе як камандуючага ён падкрэсліў, што ў гэтай сітуацыі экипаж выявіў самыя лепшыя якасці беларускага вайсковца, які да канца выканаў свой вайсковы абавязак: коштам сваіх жыццяў выратаваў жыцці нашых грамадзян. "Гэта сапраўдныя патрыёты нашай краіны", - адзначыў Ігар Голуб.

Развітанне з маладымі хлопцамі - 22-гадовымі Мікітам і 33-гадовымі Андрэем - было арганізавана ў Лідзе ў клубе вайсковай часткі. Ад кіраўніка дзяржавы А. Лукашэнкі і ад сябе асабіста Міністр абароны Рэспублікі Беларусь Віктар Хрэнін выказаў спачуванні сем'ям загінулых. У развіццяльнай цырымоніі таксама прынялі ўдзел чальцы Савета Рэспублікі Национальнага сходу Рэспублікі Беларусь Кацярына Серафіновіч і Аляксандр Шышко, а таксама прадстаўнікі Гарадзенскага абласнога Савета Дэпутатаў, Лідскага раённага Савета дэпутатаў і Баранавіцкага гарадскога Савета

дэпутатаў, старшыня Гарадзенскага абласнога выканаўчага камітэта Уладзімір Каранік, старшыня Лідскага райвыканкама Сяргей Ложачнік і іншыя іншых арганізацый, цыкла бесперапынным струменем.

Душыў боль беззвратнай страты, і па шоках многіх людзей каціліся слёзы. Але надвор'е не замінала лідзяням праводзіць у апошні шлях маладых хлопцаў, якія ахвяравалі сваім жыццямі дзеля жыцця іншых людзей. Аднак неўзабаве пасля канца развіццяльнай цырымоніі, не вытрымаўшы, неба "заплакала" разам з людзьмі: лініяў лівень.

Гвардый маёра Андрэя Нічыпорчыка пахавалі на могілках у Зосіна. Цела Мікіты Куканенкі для пахавання ваенна-транспортным самалётам было дастаўлена на радзіму маладога лётчыка ў Полацак.

Лілея Лапішына.

У нябесную Беларусь пайшоў Вітольд Ашурак

ПАМЯЦІ ВІТОЛЬДА АШУРКА

Нам толькі мроіца праменнае світанне,
Пад крэмам цемры травень, сцяўшыся, маўчыць,
А ты адмовіўся сыходзіць на адхланне,
Паходній сэрца асвяцішы далячынъ.

Душа і ў выраі не знайдзе супакою,
Не будзе ў госпада дзеля сябе прасіць,
Пакуль над роднаю, распятаю зямлёю,
Спажыву сочачы, крумкач скрозьnoch ляціць.

Пагрозна грагае хіжак у змроку згубным,
Аднак не ведае падступны людажэр,
Што нават стратай не застрашыць волялюбных,
Бо гонар з годнасцю для іх найдараражэй.

Ты стаў навекі ў шыхт з няскоранымі поплеч,
Каб не ўзнялі мы ўгору руکі ў барацьбе,
І доўгім рэхам у адказ на горды покліч
Гукнеш з нябёсаў неўміручае:

- ЖЫВЕ!!!

Зміцер Захарэвіч.

Сябар Бярозаўскай гарадской і Лідской раённай арганізацыі ТБМ імя Ф. Скарыны Вітольд Ашурак, якому 18 студзеня ў Лідскім раённым судзе прысудзілі 5 гадоў калоніі агульнага рэжыму, памёр у шклоўскай калоніі на 51-м годзе жыцця.

Апошнія тыдні ад яго не было лістоў. Раней ён пісаў, што спадзяеца выйсці на свабоду яшчэ сёлета.

Паводле "Нашай Ніўы", прычына смерці - спыненне сэрца.

На смерць сябра Сойму Партыі БНФ Вітольда Ашурака была прынята адпаведная заява партыі. Адгукнуўся і рух "За свабоду", абласным каардынаторам якога таксама быў Вітольд.

Вітольд Ашурак у цэнтры падчас напісання 13-й
Агульнанацыянальной дыктоўкі 2020 г.

Вітольд Ашурак акрамя ўсяго іншага вёў актыўную дзеянісць на ніве Беларушчыны ў шэргах Таварыства беларускай мовы. Ён прымаў удзел ва ўсіх Агульнанацыянальных дыктоўках на Лідчыне. Асаблівы ўклад Вітольда ў рэстарацыю, а фактычна ў стварэнне мемарыялу паўстанцам 1863 года ў Шчытгіках Лідской раёна і ў шмат іншага.

Вітольд Ашурак быў пранізаны Беларушчынай наксірэзь ва ўсіх яе праяўленнях: ад сімвалікі да мовы, ад гісторыі да сучаснасці. Ён не быў гатовы да кампрамісаў у гэтых пытаннях, не мог прыгнущаць перафакаць. Ён рабіў для Беларусі, што лічыў патрэбным, сёня і цяпер, без сумнення і аглядкі. З тым і пайшоў. Такім і застанецца ў памяці сяброў, паплечнікаў і ўсёй Беларусі. Беларускае неба яго душы!

Станіслаў Суднік, намеснік старшыні ТБМ.

За беларускамоўную Беларусь!

Паважаныя кіраунікі ўсіх партый і грамадскіх рухаў, уключна і Таварыства беларускай мовы, незалежна ад ваших света-поглядаў выразна і ясна заявіце беларускай нацыі і цывілізаціі свету сваю пазіцыю па стратэгічнай галоўнай праблеме для яе выратавання ад поўнай асіміляцыі. І як вынік - страце рэальнаага дзяржаўнага суверэнітэту. Ці падтрымліваеце вы ў Рэспубліцы Беларусь вяртанне ў Канстытуцыю артыкула аб адзінай дзяржаўнай мове ў монастырнай Беларусі? Па выніках перапісу насельніцтва 2019 года ўстаноўлена: у нацыянальным складзе беларусы складаюць 84,9 %, рускія - 11,4 %.

Прахлыты беларусамі гістарычны час пасля аўктыўнага самароспуска СССР і адраджэння на яго развалинах суверэнных нацыянальных дзяржаў доказаў, што этнічная мова нацыі ёсць галоўная зброя для абароны рэальнаага суверэнітэту ад інкарпарацыі дзяржавамі-суседзямі. Беларусь гістарычна існуе пад дзвюма знешнімі моўнымі пагрозамі - русіфікацыя і апалячванне. У часы першага Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь жыццядзейнасць грамадства аказалася пад агрэсіўнай унутранай русіфікацыяй на дзяржаўным узроўні. Гэта ўнікальная беларуская з'ява для сусветнай цывілізацыі цяжка выглумачыць і пакуль што ёсць неразгаданы рэбус!

Каб нам - беларусам - быць заўажанымі ў суквеці народу свету і паважанымі, трэба вярнуць на Бацькаўшчыну беларускамоўнае абслугоўванне ва ўсіх сферах афіцыйнага дзяржаўнага і грамадскага жыцця. Навязана ж сілай беларускай уладай у 1995 годзе так званае "двуҳмоўе" на сёняння прывяло беларускую нацыю на мяжу нацыянальной катастрофы: да заўвршальнай асіміляцыі і страты рэальнаага суверэнітэту дзяржавы Беларусь. Аб гэтым жа сведчыць і сусветная навука. Адвесці народ і дзяржаву Рэспубліка Беларусь ад смартэльнай асіміляцыйнай багні здолыны лідары беларускай нацыі са здаровай нацыянальной самасвядомасцю, гістарычнай адказнасцю і разуменнем сваёй персанальнай выратавальнай місіі.

У гэтым гістарычным працэсе Таварыства беларускай мовы ёсць арганічная частка беларускага грамадства. Мы пакуль што не асэнсавалі дзеянісць наших папярэднікаў з Таварыства беларускай школы ў Заходній Беларусі пад польскай акупаций ва ўмовах вельмі агрэсіўнага апалячвання беларусаў. На жаль, апошні 20 гадоў ліберальнае кірауніцтва

ТБМ не прыняло адэватную стратэгію і тактыку сваёй дзеянісці ва ўмовах так званага двухмоўя і агрэсіўнай русіфікацыі і асіміляцыі беларускай нацыі.

Для ўмацавання нашага змагарна-выратавальнага духу прапаную ўспомніць і пастанові помніць гістарычныя трагічныя эпахальныя даты асіміляцыі беларусаў на працягу апошніх стагоддзяў:

26 жніўня 1696 года. Усегаульная канфедэрацыя саслоўя Рэчы Паспалітай прыняла смяротную для беларускай мовы Пастараву: беларуская мова ў Вялікім Княстве Літоўскім выводзіцца са службовага справаводства, і пачынаеца паланізацыя ("усе рашэнні павінны складацца на польскай мове"). З афіцыйнага жыцця была цалкам выключана беларуская мова і запанавала польская.

1772 - 1793 - 1795 гады (акупацыя трох падзелы Рэчы Паспалітай). Прыйшоў у беларускі дом новы знешні акупант: Расейская імперыя. І пачалася больш, чым 140-гадовая смяротная русіфікацыя. Імперыятыца загадала: "Эту місію мы возложим на рускага чиновника, рускага учителя, рускага попа".

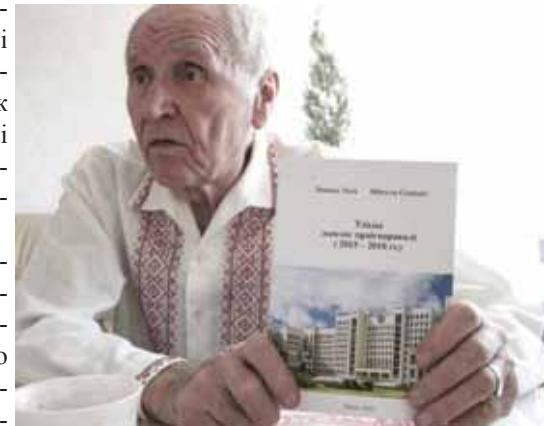
1839 год. Гвалтоўнае скаванне нацыянальной на той час уніяцкай царквы. З таго часу беларусы не чулі сваёй роднай мовы ні ў праваслаўных, ні ў каталіцкіх храмах.

Гісторыя пераканаўча зафіксавала, што чужая мова, якія панавалі на нашай тэрыторыі ў часы Рэчы Паспалітай (польская мова) і імперскай Расіі (руsskij язык), сталі магільшчыкамі беларускай мовы і беларускай культуры.

1917 - 1990 гады. Гістарычны час, калі беларускай мове дазвалялася пажыць спагадліва цывілізація (БНР, БССР (міжваенна беларусізацыя)); 1941-1944 гады - пакуль яшчэ намі не асэнсаваны.

Гістарычны час ад 26 студзеня 1990 года (прыняцця Закона аб адзінай дзяржаўнай беларускай мове) і да 14 траўня 1995 года (правядзення крываадушнага майскага рэферэндуму) і міжваенны перыяд беларусізацыі - залатыя старонкі ў беларускай гісторыі.

Ад 14 траўня 1995 года і па сёняння ідзе працэс глобальнай паралізацыі беларускага нацыянальнага арганізму без поўнай кроўнага функцыянавання роднай мовы і культуры. Трэба надрукаваць пайменна прозвішчы 177 дэпутатаў з тых 185, хто галасаваў за правядзення рэферэндуму. Менавіта яны: "Пагадзіліся на ганьбаванне нашай мовы, каб сёння на кавалачках яе адраджаць і ву-

чыць нашых дзяцей простым словам" (Аксана Колб "Новы час", №18, 2021г.). На дзяржаўным узроўні ідзе актыўны працэс асіміляцыі беларусаў. Прывяду страшную для нас выснову К. Каўцага:

"...нацыя знікае... проста таму, што яна перастае гаварыць на сваёй мове, бо лічыць іншую мову больш для сябе мэтазгоднай". (Каутскі Карл. Национальные проблемы. Пг. 1918. С. 40).

Дзяржаўная татальнай русіфікацыя - смяртэльны вораг беларускай нацыі. Пацверджанне таму:

- уладная вертыкаль з першых дзён свайго ўсталявання з самага высокага верху і да самага нізу пры выкананні сваіх канстытуцыйных функцыянальных абавязкаў спрэс не карыстаецца першай канстытуцыйнай беларускай мовай;

- юрысты і дэпутаты не пішуть Законы для беларусаў на беларускую;

- беларуское войска, пры наяўнасці распрацаваных і зацверджаных у свой час статутаў і прафесійных слоўнікаў, живе пад рускім языком і не разумее, да прыкладу каманд РУБОН, ЗВАЖАЙ, КРОКАМ РУШ;

- сістэма адукацыі амаль цалкам зрусліфікавана. У Беларусі ніяма ніводнага! дзяржаўнага ўніверсітэта, у якім бы беларус мог рэалізаваць сваё канстытуцыйнае права атрымаць вышэйшую адукацыю ў сябе на радзіме на сваёй роднай мове.

Далей: куды не кінь - усюды клін! Алагічная сітуацыя: канстытуцыйны суд, генеральныя пракуроры, канстытуцыйныя асобы, кіраунікі Палаты Прадстаўнікоў і іншыя высокадзяржаўныя адказныя асобы маўчыць і невыглумачыць не хочуць акрэсліць сваю прафесійную адказную пазіцыю па сучасным катастрафічным становішчы беларускай нацыі.

Выснова: галоўнай прычынай агульнанацыянальнага і дзяржаўнага сістэмнага крызісу і сучаснай катастрофы з беларускай мовай, беларускай культурай, рэальным дзяржаўным суверэнітэтам і ўвогуле беларускай нацыі ёсць выключна дзяржаўная палітыка Рэспублікі Беларусь з 1995 года. Гэта ў нашым летапісе самы змрочны гістарычны час.

Мікола Савіцкі,
професар.

Вернікі згуртаваліся дзеля аднаўлення святыні

Раніцай 11 траўня загарэўся дах адной з самых галоўных каталіцкіх святынь Беларусі - касцёла Узнясення Прасвятой Дзевы Марыі ў Будславе.

З 7 гадзін раніцы з'явіўся дым над дахам касцёла, у 11.24 гадзін пажар быў лакалізаваны, у 15.21 - быў ліквідаваны, дзякуючы аператыўным дзеянням МНС.

Трагедыя глыбока ўзрушила жыхароў Будслава, якія дружна кінуліся ратаваць касцельныя святыні. Яшчэ да прыезду пажарных яны многія рэчы вынеслі з памяшкання - абразы, прылады для правядзення набажэнстваў, кнігі і галоўную каштоўнасць храма - Будслаўскі абраз Божай Маці. Гэта адзін з самых ушанаваных католікамі абразоў. Нягледзячы на моцнае задымленне, людзі дзеянічалі дружна і зладжана.

Прадстаўнік МНС падкрэсліў, што яго калегі "зрабілі ўсё магчымае і нават больш". Выратавальнікі дзеянічалі асцярожна, каб выратаваць будынак. Акрамя выратавальнікаў з суседніх раёнаў накіраваліся людзі з Менскага гарадскога кіравання МНС. Удалося выратаваць абразы, кнігі і іншыя каштоўныя рэчы. У касцёле застаўся арган, створаны ў 1771 віленскім майстрам Нікаласам Янсонам. Пажарныя абаранялі інструмент ад вугляў, якія падалі.

Так званы стары касцёл, які знаходзіцца за алтаром, агонь не закрануў. Але ў самім касцёле пры тушэнні пажару вада запліла арган, жывапіс. Улічваночы аbstавіны, што храм застаўся без даху, усё і далей будзе мокнучы і разбурацца пад дажджом. Вядома, гэтага дапусціць нельга. Пры першай магчымасці вернікі пачнуць прыводзіць храм у парадак. Арган хутчэй за ўсё трэба дэмантраваць для абследавання і аднаўлення.

15 красавіка 2019 года моцны пажар адбыўся ў Парыжы ў саборы Парыжскай Божай Маці. Прэзідэнт Мануэль Макрон хутка абвясціў аб зборы сродкаў на аднаўленне храма, які ўнесены ў спіс Сусветнай спадчыны UNESCO ў 1991 годзе. Верагодна, як лічаць спецыялісты, прычынай пажару стала кароткае замыканне. Ці не дзеянне вандалаў гэта, ці не злы ўмысел? Застаецца загадкай...

Праз тыдзень пасля пажару ў Нацыянальным санктуары Маці Божай Будслаўскай спецыялісты прыступаюць да працы па ліквідацыі наступстваў надзвычайнай сітуацыі.

- Калі Будслаўскі касцёл застанецца пад дажджком, як было ў выпадку з Нясвіжскім замкам, то ўсё будзе дрэнна, - выказаў свае меркаванне дырэктар НВУП "Будрэканструкцыя" Генадзь Малашук у размове з Арцёмам Ткачуком, валанцёрам

Медыйнай групой пры архідыяцэзіяльнай Камісіі па аднаўленні будслаўскай святыні Менска-Магілёўскай архідыяцэзіі. Размова была апублікавана на інтэрнэт-сторонцы санктуары ў Будславе Budslau.by.

Па факце пажару ў Будславе Следчы камітэт пачаў кримінальную справу паводле артыкула "Парушэнне правілаў пажарнай бяспекі асобай, адказнай за іх выкананне" (ч. 2 арт. 304 КК).

Цяпер адмыслоўцы чысцяць дах, ідзе абследаванне будынка. Вернікі і неабыкавыя людзі збіраюць сродкі на аднаўленне.

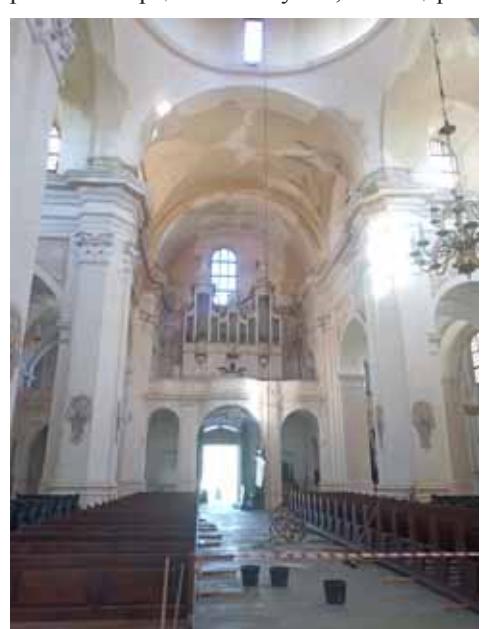
- Мы пакуль усё робім самі, без дзяржавы, - распавёў кс. Ігар Лашук, сябар спецыяльной камісіі Каталіцкага касцёла ў Беларусі, якай займаецца ліквідацыя наступстваў пажару. - Не толькі аднаўляем касцёлы, але і будзем новыя. І сродкі на гэта ідуць значна большыя, чым тут. Напэўна, мы будзем прасіць дзяржаву, каб нас вызвалілі ад падатку на даданую вартасць. Па законе помнік архітэктуры вызываюцца ад ПДВ пры рэстаўрацыі і ад ПДВ на матэрыялы.

- Касцёл у Будславе - гэта помнік архітэктуры. Таму па факце заводіца кримінальная справа. Будуць шукаць "крайнія". Нават калі ў касцёле ёсьць адказны, святар скажам, то ён жа не можа бегаць 24 гадзіны і глядзець, ці ўсё ў парадку. Хто і што можа тут нешта ведаць?! Гэта вельмі падобна на пажар у саборы Парыжскай Божай Маці. Там таксама ўсё почалося з даху. Шмат касцёлаў гарэла і гарыць. І чамусыці вельмі часта гэта пачынаецца з даху, - выказаў сваё меркаванне ксёндз Ігар Лашук.

- Я звяртаюся да ўсіх людзей добрай волі, асабліва беларусаў за мяжой, дапамагчы ў гэтай справе. Я буду маліцца за вас усіх, каб Божая Маці бараніла вас у цяжкую хвіліну, асабліва ў сённяшні складаны час. Мы просім згуртавацца вакол Будслава і аднавіць яго! Гэта наш Нацыянальны санктуарый. Вера заўсёды мела асабліве значэнне ў жыцці нашага народу. Яна нас яднала. Сёння мы за гонар кажам: "Беларус беларусу - беларус", гэта значыць, што чалавек заўсёды дапаможа, - прамовіў кс. Ігар Лашук.

Нацыянальны санктуарый у Будславе з'яўляецца гістарычна-культурнай каштоўнасцю і мае агульнанацыянальнае значэнне для Беларусі. Будслаўскі фэст унесены UNESCO ў Рэпрэзентатывны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны чалавецтва. Штогод тут збіраюцца тысячы паломнікаў з Беларусі, Расіі, Украіны, Польшчы, Літвы, Славеніі, Італіі. Большасць прыходзяць на фэст пешшу группамі.

Па стане на 18 траўня ахвярадаўцы сабралі болей за 441 000 рублёў на рамонт

У ВЕЧНАСЦЬ ЖЫЛКІ

Новая вясна зноў кліча на сцежкі Уладзіміра Жылкі. У мінулыя гады да 120-годдзя паэта ў Гарадзенскім санктуары землякі ладзілі дабрачынную зялённую акцыю "100 дубоў для Жылкі", а на беразе Ушы ўсталявалі памятны камень. З ініцыятывы сяброў ТБМ адна з вуліц у Нясвіжы займела яго імя. Па добрым прыкладзе і ўзоры календароў серыі "Малаянічая Бацькаўшчына" Валера Дранчука і на гэты год выдадзены календар з вершамі і краявідамі радзімы Уладзіміра Жылкі.

Будслаўскай святыні. Урачыстасці ў гонар Маці Божай Будслаўскай сёлета пройдуть без зменаў 2 і 3 ліпеня. У сувязі з пандэміяй арганізаваныя пілігрымкі не плануюцца. Аднак усе ахвочыя могуць ладзіць паломніцтвы ў індывідуальным парадку, як і летас.

Інфармацыя па спонсарскай дапамозе для юрыдычных асоб

Адказаная за афармленне дамоваў - валанцёр **Тарэса Клімовіч**.

Тэл.: +375 29 131 03 12.

Email: t160677@gmail.com.

Дабрачынныя рахункі:

Религіозная общына "Рымско-католіческі приход Успенія Пресвятой Девы Маріі" а г. Будслав Мядельскага района,

222374, Минская обл.,
Мядельскі р-н, аг. Будслав,
ул. Красная плошчадь, 8.

Для рэзідэнта Рэспублікі Беларусь:

BY19BAPB31353404200100000000 (USD)
у ТАА "Белаграпрамбанк" г. Мінск.
Код банка: BAPBKY2X. УНП 600195666.

Для нерэзідэнта Рэспублікі Беларусь:

BY19BAPB31353404200100000000 (USD),
BY63BAPB31353404200200000000 (EUR),
BY54BAPB31353404200400000000 (RUB),
BY98BAPB31353404200500000000 (PLN)
у ТАА "Белаграпрамбанк" г. Мінск.
Код банка: BAPBKY2X. УНП 600195666.

Парафіяльныя рахунак:

Религіозная общына "Рымско-католіческі приход Успенія Пресвятой Девы Маріі" аг. Будслав Мядельскага района,

222374, Минская обл.,
Мядельскі р-н, аг. Будслав,
ул. Красная плошчадь, 8.
P/C BY12BAPB30153404200100000000

у ТАА "Белаграпрамбанк" г. Мінск.
Код банка: BAPBKY2X. УНП 600195666.

Праз сістэму "Разлік" (API):

Религіозная місія "Благотворительное католическое общество Каритас"
Мінско-Могілевскай архиепархіі.
Тэл/факс +375 17 515 31 08.

УНП 101131305.

223040, Минскі р-н, д. Лесковка, ул.
Каритас, 1.

p/r BY16PJCB3015053114100000933
у ТАА "Пріорбанк", БІК PJCBY2X.

Падрыхтавала Э. Дзвінская.

Краязнавец са Студзёнкам Аляксандрам Абрамовіч, апроч усяго, абачліва паклапаціўся пра надзеянныя слупкі і падвязку дубкоў, каб ніякія шалённыя буры не пакалечылі маладыя дрэўцы.

- Тым сонечным днём неяк асабліва добра працавалася, светла марылася, - дзеліцца ўражаннямі Наталля Плакса, - ды самі сабой адзін за адным прыходзілі на памяць вершы "песняра змагання і красы".

Вераніка Васілевіч. Нясвіж.

ПЕРАЧЫТАЕМ НАНОУ УЛАДЗІМІРА ЖЫЛКІ

ЯК ЙСЁ Ў ЖЫЦЦІ...

Як ўсё ў жыцці, яшчэ вясна

Мінула ў вечнасць назаўсёды.

Памножыла тугу ѹ нягода,

Як ўсё ў жыцці, яшчэ вясна...

Душы ж як бы чагосыці шкода,

А думка - за адной адна:

У тваім жыцці яшчэ вясна

Мінула ў вечнасць назаўсёды.

(1921 год)

ПРАДЧУЩЁ

Неба пахмурнае... ймліць невясёлае...

Нібы ў бяздоллі сумуе...

Нечым стрывожана сэрцайка кволае.

Чым? - адказаць не могу я.

Можа быць, гэтая даль непагоджая

Крые ѹ хмарах няшчасці?

Можа, збираеца сіла варожая

Новы наслачі напасці?

(1921 год)

Алесь Крой

Геаграфія знакавых месцаў памяці пра Я. Карскага і яго родных

Да 160-годдзя з дня народзінаў і 90-годдзя з дня смерці (1.01.1861 - 29.04.1931)

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумарах.)

29. Нежын-Кіеў-Менск-Варшава-Менск-Вільня-Петраград. На з'ездзе ЧК у Петраградзе 14 сакавіка 1918 года У. Ленін заявіў: "Грамадзянская вайна - эта трывумф Савецкай улады!" Невыносы голад і тыф, высокая злачніна сць пры бальшавіках у 1918 г. вынудзілі Карскіх напісаць прашэнне на выезд у камандзіроўку з 15 траўня па 1 верасня для працы ў бібліятэках у Нежыне (пражылі там да пачатку каstryчніка, дакументы ў Варшаву немцы невыноса зацягнулі), Кіеве (у Кіеве Я. Карскі быў і па запрашэнні праф. Доўнар-Запольскага, сустрэўся з кіеўскай дыяспарай беларусаў, справа па беларускім універсітэце не рухалася, таму Доўнар-Запольскі прасіў спраvu па адкрыці БДУ узначаліць Я. Карскому, так піша А. Карскі згодна з тэкстам знойдзенага нататніка Я. Карскага, раней нідзе не друкаванага) і Варшаве. Насамрэч і выезд, і прыезд атрымаўся значна пазнейшымі за тэрміны прашэння ў камандзіроўцы. Спартрэбілася рабіць "Дазвол" для наведвання ўжо новых замежных дзяржаў Польшчы і Украіны, а найбольш зацягвалі немцы з дозволам у Варшаву. Толькі дзякуючы Язэпу Варонку ўжо ў Менску, як піша ў нататніку Я. Карскі (A. Kariski. "Biegrafia...") дазвол быў атрыманы.

34 каstryчніка 1918 года Я. Карскі прыехаў у Менск, яго папрасілі дапамагчы ў апекаванні гімназіямі, В. Іваноўскуму - тэхнічнымі і спецыяльнымі вучэльніямі, Б. Тарашкевічу - пачатковымі школамі. "Областное учебное попечительство" пачало працу з 1 лістапада 1918 года. Пасялілі абласное (краёвае) навучальнае папячыцельскае кірауніцтва ў будынак на Вясёлай, 27, канцылярыя была на Захар'еўской. Я. Карскі спрабаваў перад немцамі паставіць не выкананае адукацыйнай камісіяй БНР пытанне аб адкрыці БДУ. Немцы быўлі не супраць беларускага ўніверсітэту, асабліва прыватнага, але проблема была ў фінансаванні, таму пытанне па адкрыці БДУ зноў было адкладзена. Адначасова адкрываліся прыватныя навучальныя ўстановы польскія, габрэйскія. У часы БНР (за той кароткі час) была зроблена агромністая праца ў галіне адукацыі і пашырэнні беларускай мовы...

Газеты таго часу паведамляюць пра абстаноўку у розных гарадах. У Варшаве, дзе знаходзілася бібліятэка Я. Карскага, - голад і хваробы, страйкі, у Беларусі - тэрор, людзей немцы хапаюць праста на вуліцах і ў вагонах звозяць у лыб Германіі, землі аддаюць памешчыкам. У Кіеве - пераварот, немцы разагналі Украінскую Цэнтральную Раду, арыштаваны члены сацыялістычнай арыентанты. Дзейнічае вайсковая ўлада гетмана Скарападскага.

...Атрымаўшы часовую працу ў галіне адукацыі ў Менску ў якасці інспектара з перспектывай узначаліць усю адукацыю ў Беларусі, Я. Карскі вырашыў з'ездіці ў Варшаву, прабыўшы там 10 дзён згодна з нямецкім дакументам. Два памочнікі бібліятэкара Панятоўскага Варшавскай ўніверсітэцкай бібліятэкі Зандровіч і Вэбер (якіх потым звольнілі) з нейкім нямецкім чыноўнікам вывезлі з варшавскай (вул. Наталінская, 4, кв. 6, гаспадыня Даўльская) кватэры Я. Карскага на 3 платформах кнігі, пакінуў ў кватэры поўны вэрхал. Адну платформу, самых каштоўных кніг па этнографіі,

беларусазнаўстве, палеаграфії, мовазнаўстве, партрэты і карціны памочнікі бібліятэкара распрадалі букіністам, прыхапілі з кватэры і іншыя рэчы... гаспадара не было ж 3 гады. Гаспадыня Даўльская, канешне, заўляла свой пратэст у сувязі з вывазам кніг (з *"Біяграфіі..."* с. 110). Распрадана было прыкладна 30% бібліятэкі на сумму 16 тыс. нямецкіх марак (на лістапад 1918 г.). Па падказцы ўніверсітэцкага бібліятэкара Панятоўскага Я. Карскі абліздеў крамы на вул. Святога Крыжа і знайшоў невялічкую частку - 91 том сваёй бібліятэкі ў букиністычнай краме насупраць вул. Школьнай, кнігі паліцый яшчэ былі вернуты. Агульная сума стратаў у кватэры была каля 37 тысяч нямецкіх марак (курс маркі быў амаль роўны даваеннаму рублю). Верагодна, што панесеныя страты не былі вернутыя як пад нямецкай акупацыяй, так і пазней. Да наступнага прыезду ў Варшаву Я. Карскі за плату часова пакінуў кнігі і ўсе рэчы сп. Пекутоўскому, зяцю спадарыні Даўльской, які жыў паверхам вышэй. У Менск Я. Карскі вярнуўся 24-25 каstryчніка 1918 года. 10 снежня Чырвоная армія ўвайшла ў Менск, і 1 студзеня пад цікам і зваротамі беларусаў быў прыняты маніфест аб утварэнні БССР, можна сказаць, у супрацьвагу БНР, з 1 студзеня пачалося новае летазлічэнне, гэта супала яшчэ і з днём народзінаў Я. Карскага. У дзень утварэння БССР Я. Карскому па новым стылі споўнілася 58 гадоў. У студзені, сакавіку і траўні 1919 года Я. Карскі выязджаў у Петраград на паседжанні АН з камандзіроўкі ў Менску, якую працягнулі ў Расейскай АН яшчэ на трэх месяцы, у Петраградзе была моцная галадоўка.

Я. Карскі ўсё-такі прывезе з Варшавы ў 1919 годзе большую частку сваёй бібліятэкі, што засталася з больш як 4000 кніг і падорыць іх БДУ. Потым будуць новыя акалічнасці, звязаныя з прывезенай бібліятэкай Я. Карскага пры новых "гаспадарах" і новых акупацыях, гісторыя з бібліятэкай акадэміка заслугоўвае мастацка-дакументальнага фільма. У Менску вядзеца вывучэнне гэтай кніжнай спадчыны, складзены каталог. Я. Карскі клапаціцца пра далейшае пашырэнне будучай бібліятэкі БДУ, пісаў таксама ліст па даручэнні акадэміку А. Сабалеўскуму аб магчымасці продажу і яго бібліятэкі для БДУ...

30. Вільня-Варшава. Як піша гісторык Васіль Герасімчык, менавіта з падачы Карскага за мовай заканадаўчых актаў часоў Вялікага Княства Літоўскага замацавалася назва "старабеларускай", аб чым ён зрабіў паведамленне на 9-ым Археалагічным з'ездзе, які адбыўся ў Вільні ў 1893 годзе. Падчас працы настаўнікам у Вільні Яўхім Карскі прынамсі двойчы спрабаваў дабіцца пераводу ў Імпертарскі Варшавскі ўніверсітэт у сувязі з з'яўленнем вакансіі на кафедры славянска-рускай філаглогіі і літаратуры. Першы ліст маладога вучонага застаўся без станоўчага адказу - адміністрацыя ўніверсітэта не выказала жадання бачыць яго сярод сваіх супрацоўнікаў. Праз нейкі час Карскі піша другі ліст, спасылаючыся гэтым разам на прафесара Смірнова, які асабіста звярнуўся да рэктара з просьбай прыняць на працу Карскага і рэкамендацый. Гэты ліст, напісаны Карскім 29 чэрвеня 1892 г., прынёс жаданы вынік. У пісьме з Міністэрства асветы да рэктара Імпертарскага Варшавскага ўніверсітэта паведамлялася, што Яўхім Карскага пры-

значаюць з 1 лютага 1893 г. на пасаду лектара рускай мовы ў Варшавскім універсітэце, з заробкам 2000 рублёў на год. Канкурэнтам Карскага на вышэйназваную пасаду быў тады Я.Ф. Будэ - пазнейшы прафесар Кацанскага ўніверсітэта. (Арх. 26.06.2010 г. *Międzynarodowy Kongres Językowy w Krakowie*.)

Вядома, што Яўген Будэ (1859-1931), канкурэнт на пасаду ў Варшавскім універсітэте Я. Карскага, вучоны-славіст, член-карэспандэнт Пецярбургскай акадэміі навук, быў рэпрэсаваны ў ліпені 1931 года, а трохі раней Яўхім Карскі ў 1931 годзе скончыў свой зямны шлях.

31. Японія-Чэхія-Гародня-Лаша.

Аднойчы японскі вучоны-русіст даведаўся пра асабу акадэміка Карскага ад свайго выкладчыка падчас стажыроўкі ў Чэхіі? - быў тады уражаны, што прыехаў у Беларусь, каб паглядзець на зямлю, што нарадзіла такога вялікага чалавека, пабываў і на Карскіх чытаннях, арганізаваных філолагам ГрДУ Марыяй Канюшкевіч.

32. Беларусь-Расія-Украіна-Польша-Летувा-Латвія.

"Беларусы". Том I. С. 25. ... "Такім чынам, вобласць беларускага племя з'яўляеца крыніцю, адкуль бяруць пачатак чатыры галоўныя ракі Еўрапейскай Расіі (Волга, Днепр, Нёман, Заходняя Дзвіна) з іх прытокамі ў верхнім цячэнні. Адсюль жа пачынаюцца і некаторыя прытокі Віслы. Такое зручнае размяшчэнне рак, гэтых прыродных шляхоў зносін, давала б магчымасць беларусам распаўсюджвацца ва ўсе бакі, канешне, калі б да гэтага не было іншых першыходаў"...

Цу, каб шчыльней далучыцца да беларускіх адраджэнцаў нашаніўскае пары? Да следчыкі Вітаўт Тумаш мяркуе, што не: "...такіх шырокіх умоваў да систэматычнае навуковае працы, якую даваў яму расейскі афіцыяльны імпэрыяльны навуковы апарат, напэўна ён-бы ня меў. Напісаў-бы тады, хіба, нямала патрыятычных артыкулаў, а то на'm i вершаў, якія тады былі ў асаблівай модзе, але ў галіне мовы праудападобна на здолеў-бы даць і столькі, колькі далі Тарашкевіч ці Лёсік, бо ў папярэдніх яму не ставала-б моваведа фармату ў аўтарытэту Карскага. Пісаць "Беларусаў", у кожным выпадку, ня было-б тады каму."

Сёлета не толькі 160-я ўгодкі яго народзінаў, але і 90-годдзе з дня смерці. Яўхім Карскі магчыма не ўсвядоміў да канца, што сваёй фундаментальнай працы "Беларусы", якіх іншы з сучасных вучоных, спрычыніўся да культурнага адраджэння беларускага народа.

У СМИ можна знайсці розныя высновы пра постаць акадэміка Я. Карскага ад людзей празаходняга і праўходняга вектараў палітычнай думкі. Некаторыя "старыя" беларускія бальшавікі беспартыйнага Я. Карскага называлі "імперцам", заходне-рустам, чорнасоцэнцам і рускім шавіністам. Магчыма, гэта як бальзам на душу для сённяшніх рознакаляровых "імперцаў", якія дзясяткамі артыкулаў шчыруюць на беларусофобскіх рускамоўных сайтах і вылучаюць у працах Я. Карскага найперш матэрыялы для "імперцаў". У прыватнасці, яны пішуць, што Яўхім Карскі

Фота 19. Санкт-Пецярбург. Магіла акадэміка і яго ўнучкі Таццяны Карскай

33. Лаша-Ленінград. Сапраўдны Калумб Беларусі, акадэмік Я. Карскі памёр 29 красавіка 1931 г. у Ленінградзе. Пахаваны на Смаленскіх могілках, дзе хавалі ліцвіноў-беларусаў з 18 стагоддзя. Я. Карскі супрацоўнічаў і падтрымліваў беларускі нацыянальны рух, быў адным з яго духоўных "ай-цоў", але не быў гатовы да беларускай незалежнасці. Пакінуў нам незавершаных "Беларусаў", чацвёртым томам якіх павінен быў стаць "Словарь беларускага наречія".

Ці зрабіў бы ён такую вялізную пра-

скептычна, або ўвогуле адмоўна ставіўся да палітыкі "беларусізацыі" па ўмацаванні пазіцый беларускай мовы ў Савецкай Беларусі. Для беларусофобаў пазіцыя я зразумела. Насамрэч Карскі проста казаў, што "белорусизация должна идти естественно, без принуждения и притеснения лиц, воспитанных на русской культуре". Но ён, як іншы, разумеў, што гэта доўгі працэс, з наскоку немагчыма зрабіць, а беларускую мову ён любіў і выучваў яе ўсё жыццё.

(Заканчэнне ў наступным нумары.)

Зоф'я Кавалеўская

Гісторыя Лідскага паўстання: успаміны пра Людвіка Нарбута*

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумарах.)

За здабытых непрыяцельскія сцягі, як салдат, Людвік атрымліваў 5 рублёў узнагароды, але атрымаў яшчэ нешта больш каштоўнае: досвед у партызанскай барацьбе і яе глыбокое веданне. Выучыў вайсковую тактыку, думаў пра Край.

Пры захопе Карскіх фартой Людвік быў першым на турецкім рэдзе і, хоць падранены, але сваім учынкам дапамог здаць умацаванні, за што атрымаў званне афіцэра і крыж св. Георгія.

Памёр цар Мікалая I, і на расійскім трон узышоў яго сын Аляксандр II.

Як вядома, пасля Крыскай вайны ўсталяваліся больш ліберальныя парадкі. Пакідаючы па сабе добрую памяць, сімпатыю з боку расійцаў, выгнанцы вярталіся ў свае родныя гнёзды.

Праз дзесяць год вярнуўся ў родны кут і Людвік Нарбут. Сталася гэта ў 1854 годзе. Вялікая радасць запанавала ў Шаўрах. Дзесяцігадовая адсутнасць пакінула свае сляды на тварах і жыццях родных, але ў іх сэрцах блісціла тяга ж самая пачуцці.

Людвік з маладзёна таксама ператварыўся ў дарослага чалавека. Ён быў невысокага росту, худы, трошкі лысаваты. Меў задуменны і меланхолічны твар. Мілы ў абходжанні, разважны ў радах і дзеяннях, ахвочы да паслугі і дапамогі іншым, ён хутка пакарыў сэрцы ўсіх знаемых і суседзяў.

Неўзабаве ажаніўся з ўдавой Амеліяй Седлікоўскай з Кунцэвічаў, прыгожай жанчынай, якую горача пакахаў. Яна ўжо была маці двух сыноў, для якіх Людвік стаў добрым бацькам.

Адразу яны пасяліліся ў Сербянішках, што каля Шаўроў, але хутка дзеля выхавання пасынкаў, а быць можа, каб наблізіцца да цэнтра народнага руху, які пачаў адраджацца, Людвік асёў з сям'ёй у Вільні.

Жонка Людвіка вылучалася сваёй інтэлігентнасцю і ўзышчала над агульным разумовым узроўнем тагачасных жанчын. Мела розум цвярдзі і халодны, што было ў кантрасце з харектарам мужа. Людвік яе вельмі кахаў і заўсёды называў "дара-жэнкай". Мелі дачушку, але яна памерла ў маленстве. Праз каханне да жонкі расквітнела ў Людвіку вялікае і святое пачуццё да Айчыны.

Думкі аб Радзіме насытую на выгнанні, з імі ж вярнуўся ў Край і чакаў толькі адпаведнага моманту, каб пачаць дзеяніцаў. У 1860 годзе з Захаду, з Варшавы пачалі даносіцца яшчэ невыразныя знакі і званочки пра абуджэнне. Нарэшце, праз спевы і дэмантрацыі на іх адазвалася і Літва, яна таксама рыхталася да найважнейшай справы. Людвік Нарбут рупліва браў удзел у гэтым - няспынна працаваў над свядомасцю народа і гадаваў у ім добразычлівасць.

Слухаючы малельныя спевы, якія грымелі ў касцёлах, ён не без падставы верыў, што гэтыя грудзі, якія з такой сілай просяць дапамогі ў нябёсаў, стануть пры першым поклічы, як адзін, на барацьбу за

Айчыну. Меркаваў абы людзях па сабе і верыў у трываласць гэтых распаленых пачуццяў.

Паволі пачалася арганізацыйная праца, у якой вызначыліся два цэнтры: адзін поўны легкадумнай экзальтацыі, другі - цвярозай развагі. Людзі знаёміліся паміж сабой, з'ядноўваліся і раіліся, скасоўваючы пры гэтым найбольш неадпаведныя заклікі і адозвы з цэнтра руху - з Варшавы.

У падрыхтоўчай працы вялікую дапамогу Людвік знайшоў у сваёй сястры Тэадоры Манчунскай. Яе не палохала небяспека. З рашучасцю і мужчынскай адвагай ішла ўсюды, дзе была патрэбна яе дапамога. Была знаёміца з вялікай колькасцю моладзі і ведала канспірацыю. Хадзіла па хатах вяскоўцаў, разагравала простыя сэрцы і яднала іх дзеля будучай справы. На простых людзей спадзяваўся і Людвік - менавіта з імі звязваў свае надзеі.

РАЗДЕЛ IV

Навыкананыя праекты. Народная справа. Згасанне ў 1846 годзе.

Бальтазар Калясінскі. Пачатак 1863 года. Арганізацыя. Геншаль, Гажыц. Паляванне на кіраўніка ўзброеных сіл Нарбута. Ашмянская арганізацыя.

Ідэя абы праве выбарчага голасу для вяскоўцаў, абы скасаванні прыгону і паншчыны, абы наданні іншай формы адносінам паміж дваром і вёскай віравала, як вядома, здаўна сярод пэўных груп нашага насельніцтва, аднак не паспела распаўсюдзіцца на ўсё грамадства. Зрэдку да вышэйшай улады даходзілі розныя праекты землеўладальнікаў са шляхты з канкрэтнымі прапанавамі, але ўсе яны з грозным папярэджаннем і патрабаваннем адмовіцца ад усялякага руху ў гэтым кірунку скасоўваліся.

Справы людзей цесна звязаны са справай Краю. Гэта сувязь прыйшла праз сэрца многіх асоб, якія моцна верылі, што толькі ідучы разам з народам, можна марыць абы перамозе народнага руху.

У 1846 годзе ў Лідскім павеце прыпынілася агітацыя, якая, як здавалася, зацікала да народнага паўстання з мэтай дабіцца пэўнай палёгкі і вольнасці.

Гэта адбывалася ў той час, калі па ўсёй Еўропе рух у бок свабоды пашыраўся. Яго адгалоскі павінны былі і ў нас выклікаць пэўнае ўзбуджэнне, якое непакоіла ўлады. Справа праводзілася ціха і патаемна, і сёння перад намі вырысоўваецца даволі цымяна. Пасля 70 гадоў цяжка пранікнуць у яе глыбіню. Відочна, што яна мела сувязь са згасаннем актыўнасці сярод школьнай моладзі ва ўсім Краі.

Хто ў Лідскім павеце падняў агітацию і да якой ступені яна распаўсюдзілася, сёння даведацца цяжка. Не абышлося, як заўсёды, і без ахвяр, сярод катарых быў лідскі землеўладальнік Бальтазар Калясінскі¹⁸, які і стаўся адным з галоўных ініцыятараў руху. Гэта быў нязломны дзеяч, чалавек моцнай волі, які ўпарты імкнуўся да сваіх

мэты.

Яго арыштавалі ў сваім маёнтку Сядзеймы¹⁹, дзе ён жыў разам з жонкай, якую паходзіла з дому Більдзюковічаў. Сваю жонку Бальтазар выкраў ад бацькоў. Маладзіца прынесла ў яго дом абраз Маці Божай Вострабрамскай, які знаходзіўся ў сям'і Більдзюковічаў з незапамятных часоў і, паводле падання, ціхім звонам папярэджваў сям'ю пра бліzkую бяду. У хвілю, калі жандары наблізіліся да маёнтка ў Сядзеймах, каб арыштаваць Бальтазара, абраз, які вісіў на сцяне, загучаў сам па сабе.

Як быццам маланка ўдарыла ў дом Калясінскага. Яго пасадзілі ў вязніцу і пасля доўгага следства вынеслі вырак: "Вечныя салдаты" са скасаваннем усіх правоў і шляхецкіх прывілеяў. Паводле тагачаснага звычаю, усё адбывалася з пэўным цырыманіялам - Бальтазара ўзвялі на эшафот і над яго галавой зламалі шпагу.

У 1848 годзе Бальтазар Калясінскі знаходзіўся на Каўказе²⁰ сярод іншых мясцовых асуджаных, адбываў цяжкае пакаранне адначасова з Людвікам Нарбутам.

Пасля дзесяці гадоў, згодна з маніфестам цара Аляксандра II, Калясінскі быў вызвалены ад жаўнерскай службы і прызначаны камендантам²¹ Арэнбургскіх стэпаў, якія былі пад камандаваннем губернатара Піроўскага, бацькі Софіі, пазней вядомай рэвалюцыянеркі.

Маральная, культурная і разумовая перавага нашых выгнанцаў нараджала павагу ў непрыяцеля і часта выносіла пасля заканчэння тэрміну пакаранага на высокія пасады ў Расіі. У 1860 годзе Бальтазар Калясінскі знаходзіўся на радзіме, дзе выспявалі новыя выбух. Як стары баявы конь, пачуўшы гук трубы, якая грае пабудку, кідаеца ў шэрагі, так і Бальтазар Калясінскі, прасякнуты патрыятычнай атмасферай, ірваваўся да дзеяння.

Пасля вяртання дадому Калясінскому прапанавалі месца суддзі ў Лідзе, а пасля сялянскай рэформы - "міравога пасярэдніка". Гэта была вельмі адпаведная пасада для яго дзеяніцца. Калясінскі мог зблізіцца з людзьмі і ўздржніцца на іх. У гэтым быў практичны сэнс, бо Бальтазар мог паўплываць на разум селяніна і выклікаць яго павагу. Трэба дадаць, што грунт, на якім ён працаваў, з'яўляўся больш жыватворным, чым дзе-небудзь у іншым месцы.

Лідскі павет быў заселены дастатково вялікай колькасцю дробнай засцянковай шляхты, якая захоўвала даўнія традыцыі. Сяляне з паветаў літоўскіх і беларускіх моцна трymаліся веры сваіх бацькоў, тым больш, што ў Лідскім павеце жыло шмат нашчадкаў мазураў, якіх калісьці прывезлі з-за Віслы заможныя гаспадары для працы

у маёнтках, якія атрымалі за розныя заслугі перад краінай. Гэтыя мазуры ўжо абеларусіліся, хоць і наслілі часта польскія прозвішчы, аднак па жылах цягка гарачая польская кроў²². Як Калясінскі, так і Нарбут бачылі ў людзях галоўную сілу для будучай і ўжо дастаткова блізкай барацьбы. І праўдападобна, не ведаючы адзін аднаго, падрых-

тавалі адпаведны матэрыял, магчыма ідучы рознымі шляхамі, аднак да адной мэты.

Тым часам падзеі разварочваліся хутка. Год 1861 прынёс вядомыя маніфестацыі з крылавымі ахвярамі. 1862 год прагрымеў у спевах і расплыўся ў маніфестацыях. На іх была выдаткавана частка патрыятычнай і грамадзянскай энергіі. Кроў закіпала ў жылах, сляпіла вочы. З заходу наплывалі заклікі да барацьбы, абяцанні дапамогі з боку мачнейшых дзяржар.

Французскі імператар Напалеон III, які і яго папярэднік ў 1812 годзе, заблытваў палякаў.

Дарэмна старэйшыя і памяркоўныя настаўлялі малодшых і гарачых быць разважлівымі.

Патаемнае парушэнне правоў арыштаваных перапоўніла чашу цярпівасці і выклікала заўчастны выбух, у выніку чаго арганізацыйная работы на землях даўнейшай Рэчы Паспалітай павінны былі паскорыцца, таксама неабходна было знайсці мясцовыя кадры для будучага кіраўніцтва паўстаннем.

Радыкальныя элементы масава далаўчаліся да руху, але знаходзіліся ў яго шэрагах і больш памяркоўныя людзі, яны і кіравалі арганізацыяй і ўсімі сіламі жадалі з мінімальнымі ахвярамі выратаваць Край ад небяспечнай згубы. У той час калі частка грамадства ў Вільні працягвала мітынгаваць, ў камяніцах на вузкіх віленскіх завулках ішла ціхая і карпатлівая арганізацыйная праца.

Людзі працавалі як краты.

Як толькі сфарміраваўся Цэнтральны камітэт Народнага ўрада ў Варшаве, на пачатку студзеня 1863 года з'явіўся яго аддзел у Вільні²³. Віленскі аддзел павінен быў знаходзіцца ў пастаянным кантакце з Цэнтральным камітэтам, падпрадкоўваша яго загадам і быць ў пэўнай ступені ад яго залежным.

Віленскі аддзел у сваю чаргу фарміраваў павятовыя структуры. Кіраўніком Лідскага павета стаўся Констанцін Геншаль з Валдацішак - сын Людвіка і Стэфаніі з Пуцілоўскіх. Меў дваццаць з невялікім гадоў. Пасля заканчэння школы ў Вільні, вывучаў медыцыну ў Пецярбург. Потым перавёўся на факультэт матэматыкі, пасля заканчэння навукі вярнуўся да бацькоў у Валдацішкі. Належаў да моладзі, якая пра пагандавала народны рух. Выключны здоўльнасці Геншала былі ўлічаны Віленскім аддзелам Народнага ўрада пры арыштаванні на адпаведную пасаду. Ён павінен быў назіраць за паветам, апекавацца ўсялякімі патрэбамі паўстанцаў і падтрымліваць шчыльную сувязь з аддзелам Народнага ўрада ў Вільні.

Геншаль да апошняга выконваў сваю абавязкі сумленна і разумна. Выключна праз цуда здолеў застасцца жывым. Улада, напаўшы на яго след, правяла пекратрус у Валдацішках і арыштавала бацьку.

Геншаль у гэты час знаходзіўся ў Вільні, жыў у гатэлі Пазнаньскага (сёння гатэль не існуе). Выйшаў у горад, калі жандары атачылі гатэль і ператрасілі яго нумар. Атрымаўшы паведамленне ад сябrou, Геншаль адразу знік з віленскага гарызонту. Апнуўся ў Парыжы, куды шчасліва здолеў добраца. Там зноў вучыўся медыцыне і абароніў вучоную ступень доктара. У 1870 годзе браў удзел у франка-прускай вайне. Ажаніўся з французскай літаратуркай. Яе артыкулы аб польскіх падзеях часта сустракаліся ў парыжскіх часопісах.

(Працяг у наступным нумары.)

Прозвішча (па-руску *фамилія*) азначае "сям'я", "род". У старажытным Рыме эта была сямейна-гаспадарчая адзінка, у склад якой, акрамя кроўных сваякоў, уваходзілі і работнікі. З цагам часу прозвішча набывала родавае найменне, а пры нараджэнні пераходзіла ў спадчыну, мяняючыся толькі ў шлюбе для асоб жаночага полу ці падчас усынаўлення. "Словарь руского языка" пад рэдакцыяй С.Г. Ожагава трактуе прозвішчы як тое, што перадаецца ў спадчыну ў якасці дадатка да асабістага імя.

Першыя ўстойлівія прозвішчы на тэрыторыі сучаснай Беларусі прымаліся магнатамі і з'явіліся толькі ў другой палове 15 стагоддзя - Хадкевічы, Сапегі, Пышкевичы, Ільінічы, Гарнастаі, Грамыкі і г.д. Аднак асноўная колькасць шляхты ў першай палове 16 стагоддзя яшчэ карысталася найменнямі па бацьку ці дзеду.

На аснове інвентароў 17-га пачатку 18-га стагоддзя можна сцвярджаць, што пастаяннае прозвішча набываюць усе саслоўі: шляхта, гандляры, рамеснікі і асноўная колькасць сялян. Аднак яны не былі ўстойлівія і абавязковыя.

Беларуская сістэма прозвішчай канчаткова аформілася толькі ў другой палове 19-га стагоддзя.

Што ж такое беларускае прозвішча?

Да самых харектэрных беларускіх прозвішчай адносяцца тыя, што маюць канчатак *-овіч*, *-евіч*. Яны найчасцейшыя і настажытнейшыя. Такога тыпу прозвішчы маюць да 90% сербаў і харватоў, што яшчэ раз пацвярджае наша славянскае радство з імі.

Сёння ў Беларусі, згодна з апошнім перапісам насельніцтва, прозвішчы з гэтым суфіксам, такія як Пашукевіч, Самайловіч, Макарэвіч, Петрыкевіч, Капковіч, Матюкевіч, Хартановіч, Урбановіч, Юшкевіч, Ярмаловіч, Місюкевіч, Станкевіч, Пранкевіч, Канаткевіч і г.д., маюць звыш 1.5 мільёна жыхароў і 88% іх прозвішчай, як сцвярджае доктар філалагічных навук М.В. Бірлы, аўтар дзясяткіх навуковых прац і даследаванняў па антрапалогії, берэ пачатак ад імён, атрыманых пры хрышчэнні ў царкве ці касцёле ў поўнай ці скарочанай форме: Клім - Клімович, Восін - Асіновіч, Барыс - Барысевич, Косця - Касцюкевіч, Якуб - Якубовіч, Багдан - Багдановіч. Найбольш такіх прозвішчай у Менскай і Гарадзенскай абласцях. Натуральна, вялікая колькасць такіх людзей і ў нашым раёне.

Дастаткова на Дзяялаўшчыне жыхароў з прозвішчамі з канчаткам *-ко*. У Беларусі носьбітую прозвішчу дадзенага тыпу каля 700 тысяч чалавек. Па сутнасці канчатак *-ко* спаланізаваны варыянт старажытнага беларускага суфікса *-ка*. Ён можа дадавацца да любой асновы імя (Федзя - Фядзько), фізічных асаблівасцей чалавека (глухі - Глухіко), прафесіі (каваль - Кавалько), да дзеясловаў (прыходзіць - Приходзько) і г.д.

Найбольш пашыраны ў нас з прозвішчай гэтага тыпу наступныя: Бойка, Мялешка, Лойка, Сянько, Күцко, Дудко, Санько, Ламака, Шышко, Цярэшка, Бабко, Клімко, Зубко, Шурко, Латушка, Ражко, Харошка, Кашико, Лашко, Юшко, Сіўко, Мілейка, Губко, Лянко, Пышко, Васько, Бялко, Грамко, Саўко, Хацько. Прычым -о або -а на канцы прозвішча залежыць

Дзяялаўчане і іх прозвішчы

ад націску на слове. Пад націскам у беларускай мове пішацца літара о.

Праўда, позівшчы такога тыпу, але з канчаткам *-айка* з'яўляючыся старожытналітоўскім па паджанні: *Мажэйка* (малы), *Нарэйка*, *Нарэйчык* (жадаць, хадзець), *Барэйка* (папракаць).

Значная частка жыхароў Дзяялаўшчыны валодае прозвішчамі з заходненікінскім (валынскім) суфіксам на *-ук*, *-юк*, *-чук*.

Гэта *Касцюк*, *Паўлюк*, *Пяцьтрук*, *Мацюк*, *Радзюк*, *Пасюк*, *Кавальчук*, *Пінчук*, *Федарук*, *Антанюк*, *Лазюк*, *Маярчук*, *Манчук*, *Ванчук*, *Грынчук*, *Герасімук*.

Каля паўмільёна беларусаў карыстаецца сёняні прозвішчамі на *-ик*, *-ык*. Таму і на Дзяялаўшчыне прозвішчы *Дубовік*, *Новік*, *Кулік*, *Чыжык*, *Царык*, *Філіпчык*, *Кухарчык*, *Юрчык*, *Гарэлік*, *Дзядмічык*, *Дзям'янчык*, *Дзяляндзік*, *Альховік*, *Аляксейчык*, *Данільчык*, *Яскельчык*, *Абрамчык*, *Максімчык*, *Барысік*, *Сончык*, *Лейчык*, *Сідорчык*, *Купрыячык* і іншыя зусім не рэдкасць.

Тое ж самае можна сказаць і пра прозвішчы на *-іч*: *Акуліч*, *Кузьміч*, *Мікуліч*, *Бабіч*, *Анапіч*, *Бародзіч*, *Ахрамовіч*, *Асіновіч*, *Капковіч*, *Шымановіч*. Іншы раз, калі аснова прозвішчы заканчваецца на *-к*, суфікс *-іч* у беларускай мове мяняецца на *-ыч*: *Кончык*, *Казючык*, *Саўчык*, *Мамчык*. Праўда, у нашым раёне такія прозвішчы вельмі рэдкія.

У першыя людзей, як вядома, прозвішчай не было, але, каб неяк адрозніваць аднаго чалавека ад другога, адпаведна з іх здольнасцямі, паводзінамі, рысамі харектару, фізічнай падрыхтоўкай ім даваліся мянушки, якія атаясамлівалі іх з тым зверам, птушкай, рыбай ці насякомым, на якіх палівалі, якія іх атакалі. Многія з гэтых мянушак аказаліся досыць трывалымі і праз стагоддзі набылі статус прозвішчай. Так, у шэрагах прозвішчай жыхароў Дзяялаўшчыны з'явіліся *Мядзведзі* і *Мядзведзевіны*, *Ваўкі* і *Воўкавы*, *Лісы* і *Лісіцыны*, *Сабалі* і *Сабалеўскія*, *Зайцы*, *Зайко* і *Зайчавы*, *Бабры* і *Баброўскія*, *Норкі*, *Выдры*, *Каты* і *Котавы*, *Краты* і *Кротавы*, *Петухі*, *Курачкі* і *Курачкіны*, *Лебедзі*, *Гусевы*, *Буселы*, *Каршуны*, *Голубы*, *Жаваронкі*, *Дразды*, *Салавей* і *Салаўёвы*, *Чайка* і *Чайкоўскія*, *Шпакі* і *Шпакоўскія*, *Сокалі* і *Сакалоўскія*, *Вераб'і*, *Вераб'ёвы*, *Вароны* і *Варонкі*, *Гілі*, *Сарокі*, *Карты*, *Карповічы*, *Ракі* і *Ракавы*, *Сліжэўскія*, *Ярышы*, *Шчукі*, *Малайкі*, *Акуневічы*, *Шэршні*, *Muxi*, *Камары*, *Матылі*, *Мурашкі*, *Жукі*, *Кляшчы*, *Шашалі*, *Прускакі*, *Блашынскія*, *Баравікі*, *Апенькі*, *Грудзевы*, *Грыбы*, *Бякі* і г.д.

Бурнае развіццё рамесніцтва ў познім сярэднявеччы дало падставу для ўтварэння прозвішчай людзям па роду іх заняткаў. Так з'явіліся *Ганчары* і *Бандары*, *Рыбакі* і *Рыбачонкі*, *Краўцы* і *Шаўцы*, *Бортнікі* і *Мельнікі*, *Скрабцы* і *Шорнікі*, *Дайліды* і *Ткачкі*, *Садоўскія* і *Садаўнічыя*, *Кухарчыкі* і *Кухарэвічы*, *Конюхі*, *Пілаварчыкі* і *Вінакуравы*, *Седляры* і *Кажамякі*, *Смаляры*, *Смалякі* і *Смолкі*, *Дзягцеўчы* (здаўнілі дзягігаць), *Будары* і *Літавары* (музыкі, якія грали на літаўрах).

Тэрыторыя Дзяялаўшчыны паёна густа пакрыта лясамі і пуш-

чамі, таму ў нас нярэдкія прозвішчы, утвораныя ад расліннасці, якія акаляла жыцьло таго ці іншага чалавека, ці месцезнаходжання населенага пункта адносна рэльефа. У спісах жыхароў хапае *Бароўскіх*, *Дубіцкіх*, *Грабоўскіх*, *Лазоўскіх*, *Вярбіцкіх*, *Яловікаў*, *Альшэўскіх*, *Асінскіх*, *Шавялёў*, *Чамяроў* і *Чамярцкіх*, *Асокініх*, *Самалянкай*, *Аўсянскіх*, *Нагорных*, *Запольскіх*, *Залескіх*, *Загорскіх*, *Забалотных*.

Зрэдку можна сустрэць чалавека з прозвішчам, якое паходзіць ад прылады працы ці хатнага ўжытку: *Лапата*, *Качарга*, *Шчотка*, *Дзяркач*, *Грэбень*, *Бязмен*, *Баклага*, *Аналонік*, *Барана*, *Бубен*, *Шыла*.

Калісці ў горадзе Вільні мая сястра жыла на вуліцы *Шыла*. Адкуль такая назва, у гонар каго? Высветлілася, што вуліца перасякала хваёвы бор. Па-літоўску "*шилутэ*" - хвойка, а вострыя калючыя лісточки - "*шила*". Напэўна, ад іх і атрымаў назыв такі патрэбны шаўцу і крацу інструмент, як шыла. Гэта называ перакачавала з літоўскай мовы ў беларускую, а камусці і ўвогуле стала прозвішчам. Людзі старэшага веку добра помніць і невялікі тэлевізор "*Шыляліс*" ("Хвайнік"), што вырабляўся ў Літве і быў у эфірыце.

Пласт балтызмаў на Дзяялаўшчыне абумоўлены глыбокім і доўгім кантактам беларусаў з балтыскім народам і ў першую чаргу - з літоўцамі. Асабліва гэта датычыць такіх вёсак, як *Засенце*, *Погоры*, *Норцавічы*, *Страла*, у якіх, згодна з гісторычнымі крыніцамі, яшчэ ў канцы 13 стагоддзя літоўскі князь Трайдзен даў прытулак плямёнам прусаў і борцяў, што шукалі паратунку ад крыжацкай наўмы. Мінулі стагоддзі, але і сёння ў гэтых вёсках і ўвогуле на Дзяялаўшчыне жывуць *Дайліды*, *Гедвілы*, *Жыбарты*, *Везгіры*, *Стульгевічы*, *Гярвы*, *Лойлы*, *Рымыши*, *Ленкі*, *Кашкі*, *Канусы*, *Сташайці*, *Шыкасы*, *Жалойды* і *Жалойдзікі*, *Шыкуці*, *Герусы*.

Невялікая колькасць жыхароў нашага краю носіць прозвішчы, якія падказваюць паходжанне і нацыянальнасць яго першага ўладара. Гэта *Русіны*, *Русакі*, *Маскалы*, *Хахловы*, *Палякі*, *Татарчыкі*, *Латышонкі*, *туркі*, *Якуты*, *Шведы*, *магчымы*, *Літвінскія* і *Грецкія*. Даволі вялікі пласт прозвішчай, спаланізаваных накшталт *Брычкоўскі*, *Стракоўскі*, *Іваноўскі*, *Бараноўскі*, *Зайкоўскі*, *Чудзілoўскі*, *Камароўскі*, *Пястроўскі*, *Венславоўскі* і г.д.

Сустракаюцца, хоць і рэдка, прозвішчы на аснове германізмаў - *Шульц*, *Гольц*, *Гаўт*, *Грос*. А вось *Кардаш* і *Бекіш* - найхутчэй мадз'яр-венгерскага паходжання.

Вялікія літоўскія князі ў сярэднявеччы не толькі ваявали з татарамі, але і запрашалі іх, здольных ваяроў, на службу, надзяляючы землямі і прывilejiamи ў абмен на гатоўнасць па першым патрабаванні стаць на абарону межаў ВКЛ. З таго часу ўжо шмат вякоў жывуць побач з намі беларускія татары, якія частково абеларусіліся і ахрысціліся. З людскога натоўпу яны нічым, прафесічна, не выдзяляюцца, хіба што харектэрнымі прозвішчамі - *Басай*, *Шайбак*, *Шайпук*, *Арда*, *Чучэйка*, *Іода* (што азначае "чорны"), *Ёда*,

Лябецкія і *Лебяцкія*, *Чорныя* і *Чарняўскія*.

Дарэчы, і беларусы часта прымалі прозвішчы згодна з колерам валасоў, скуры ці асаблівасцей харектару і паводзінай, пра што яскрава сведчаць прозвішчы *Сівы* і *Сіўко*, *Чырвоны*, *Белы*, *Бяляк*, *Бельскі*, *Бялятка*, *Зялёны*, *Сіняк*, *Хітрук*, *Бягун*, *Скараход*, *Ліхарад*, *Дабрук*, *Дабрыян*, *Чорт*, *Чартко*, *Доўгі*, *Бойка*, *Кароткі*, *Кі*

СЯМ'Я - НАЙВЫШЭЙШАЯ КАШТОЎНАСЦЬ

У наш час сям'я - гэта найважнейшыя асяродззе для захавання і перадачы з пакалення ў пакаленне культурных каштоўнасцей, нацыянальных традыцый, яны маральна і матэрыяльна падтрымлівае дзяцей, старых і інвалідаў. Для любога чалавека са словам "сям'я" звязана мноства непаўторных успамінаў і шчаслівых хвілін. Менавіта ў сям'і дзіцяці перадаецца эстафета вопыту пакаленняў, якую ён панясе далей, перадаючы яе па коле.

Правядзенне Міжнароднага дня сям'і служыць павышэнню статусу сям'і і спрыяе лепшаму разуменню яе наядных проблем і патрэбай. У рамках Міжнароднага дня сям'і ў бібліятэках ДУК "Лідскага раённага бібліятэка імя Янкі Купалы" праходзілі розныя масавыя мерапрыемствы, якія яны прысвяцілі рэспубліканскай акцыі "Мая сям'я - моя краіна".

14 траўня філіял "Бярозаўская гарадская бібліятэка" арганізаваў конкурс малюнкаў для навучэнцаў 4-5 класаў. Мэта конкурсу - прыцгненне ўвагі дзяцей да важнай ролі сям'і ў іх жыцці. Удзельнікі стварылі цікавыя работы, у якіх адлюстравалі сябе і сваіх бацькоў. У сваіх малюнках дзеці пастаналіся перадаць цеплыню, любоў і добрыя пачуцці, якія характэрны моцнай сям'і.

Філіял "Лідскага гарадской бібліятэка № 3" запрасіў сваіх чытачоў на гадзіну калынавых парад "Сям'я і книга - чытаем разам". У пачатку мерапрыемства бібліятэкар распавёў удзельнікам пра тое, што сям'я - гэта крыніца любові, павагі, салідарнасці і прыхільнасці, тое, без чаго не можа існаваць чалавек. У ходзе мерапрыемства ўспомнілі прыказкі пра сям'ю, адгадалі загадкі, паўдзельнічалі ў конкурсах. Узвес удзельнікаў быў прадстаўлены выстава кніг "Сямейнаму чытанню - наша павага!", а таксама праведзена міні-апытанне "Як арганізаць сямейнае чытанне".

У філіяле "Лідскага гарадской бібліятэка № 5" праўша літаратурная гадзіна "Сям'ю з'яднаць сумее мудрасць кніг". Дзяцям распавялі аб гісторыі свята, аб галоўных каштоўнасцях сям'і і захаванне добрых традыцый, якія аўядноўваюць родных і блізкіх. Мерапрыемства скончылася гучным чытаннем вершаў пра сям'ю, любоў і дабрыню.

15 траўня бібліятэкар філіяла "Тарноўская сельская бібліятэка" пазнаёміла дзяцей з гісторыяй свята і расказала, што для кожнага чалавека сям'я

ўяўляе сабой самую галоўную каштоўнасць. Гэта наша падтрымка і апора, цвердзь, якая абараняе нас ад многіх нягодаў. Таксама ў ходзе мерапрыемства разам з дзецьмі пагутарылі аб асцярожным стаўленні да родных і блізкіх, і ў гэтым ім дапамаглі разнастайныя конкурсы і гульні. Падчас адкрылага прагляду літаратуры "Чытае ўся сям'я: мама, тата і я" бібліятэкар прадставіў да ўвагі удзельнікаў кнігі і часопісы, у якіх сабраны прыклады, звязаныя з сям'ёй.

Чытанне спрыяе фарміраванию сацыяльна каштоўнага чалавека, больш развітага, прычым выхаваць такога чалавека можна толькі з самых мадых гадоў. Вялікую ролю ў гэтым працэсе адыгрывае сістэматычнае яго далучэнне да сямейнага чытання. Дзякуючы бібліятэкам маеща мячымасць выхоўваць любоў да кніг, фарміраваць патронасць у чытанні як адной з галоўных у жыцці чалавека. Таму з 15 траўня ў філіяле "Лідскага гарадской дзіцячай бібліятэка" дзейнічае куток сямейных кніг "Пачытаем усёй сям'ёй", дзе сабраны кнігі, якія можна чытаць як у бібліятэцы, так і дома разам з бацькамі.

Загадык аддзела бібліятэчнага маркетынгу
Д.А. Марцінкевіч.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Эдуард Акулін, Алена Анісім, Алеся Аўласевіч,
Юрась Бабіч, Марыя Баравік, Аляксей Карпенка,
Эла Оліна, Ігар Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч,
Станіслав Суднік, Людвіка Таўгень, Алег Трусаў,
Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.

<http://nslowa.by/>
<http://pawet.net/> <http://kamunikat.org/>
<http://tbt-mova.by/> <http://belkiosk.by/>

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

**Пасведчанне аб зарэгістрацыі № 908 ад
18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам
інфармацыі Рэспублікі Беларусь.**

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даўгіна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by, kajety@list.ru

У Дзітве адбыўся абласны фестываль-свята "Танцуем па-даўнейшаму"

22 траўня, на базе філіяла "Дзітвянскі дом культуры" Лідскага раённага цэнтра культуры і народнай творчасці адбыўся фестываль-свята "Танцуем па-даўнейшаму". Аматары беларускага традыцыйнага хараграфічнага мастацтва з усёй Гарадзенскай вобласці з'ехаліся каб прадэманстраваць найлепшыя ўзоры беларускіх народных парных танцаў з захаваннем адметнага мясцовага выканальніцтва.

Арганізаторамі свята выступілі галоўнае ўпраўленне культуры Гарадзенскага аблвыканкама, ДУК "Гарадзенскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці", аддзел культуры Лідскага райвыканкама, ДУ "Лідскі раённы цэнтр культуры народнай творчасці". Гэты праект накіраваны на адраджэнне і захаванне народнага танцу, традыцыямі якога славіцца Гарадзеншчына.

Як адзначыла начальнік аддзела культуры Лідскага райвыканкама Наталля Леўшунова, гэты фестываль аўядноўвае людзей з усіх раёнаў нашай вобласці.

- Наша Гарадзеншчына багатая на культуру. Народныя танцы не выключчэнне. Танец складаўся на працягу доўгага часу, і, канешніе, значны ўплыў на яго фарміраванне аказалі самі людзі, іх самабытная культура. І сёння мы паказваем,

тавых парных танцаў. Конкурс праходзіў у чатырох узроставых катэгорыях: ад 7 да 10 год, ад 11 да 17 год, ад 18 да 50 год, і ад 51 года і больш.

"Мальвіну", "Лявоніху", "Кракавяк", "Лысага" выдатна танцевалі ўсе - ад малога да вялікага. Што цікава, самому старэйшаму выкананіць кадрылія аказаўся 70 гадоў, а самому маладзейшаму - усяго 7.

Адна з удзельніц, культуролаг і мама ў дэкрэце Таццяна Язерская сказала,

што даўнейшыя танцы прыгожыя, дынамічныя, вясёлыя, завадныя, - адзначыла Наталля Леўшунова.

Пасля ўрачыстага адкрыцця - пачаўся конкурс беларускіх народных побы-

што падобныя мерапрыемствы стараецца наведваць, паколькі дзякуючы ім можна даведацца пра беларускую культуру.

- Танцамі займаюся ўжо шмат гадоў. Народныя танцы дапамагаюць добра даведацца пра беларускую традыцыйную культуру, па-

**Аўтары цалкам адказныя за падбор
і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісі не вяртае.**

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".
Газета падпісаны да друку 24.05.2021 г. у 17.00. Замова № 1045.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 1200 асобнікі.

Падпісны інಡекс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 2,65 руб., 3 мес.- 7,95 руб.
Кошт у розницу: па дамоўленасці.

Максім Кісялеўскі.
lidanews.

lidanews.